

ការចុចខ្មែរអង្គរ

មាតិកា

- សេចក្តីផ្តើម ២
- ស្រទាប់នីមួយៗនៃការចុចខ្មែរអង្គរ ២
 - ស្រទាប់នីមួយៗលើខែសម័យ – វីនដូស៍ (Windows) / ម៉ាកអូអេស (macOS) ២
 - ស្រទាប់នីមួយៗលើឧបករណ៍ថាច់-អែនដ្រូយ (Android) / អាយអូអេស (iOS) ៣
- តួអក្សរខ្មែរតាមក្រុម និង គ្រាប់ចុចសម្រាប់ខែសម័យ ៥
 - ព្យញ្ជនៈ ៥
 - ស្រៈនិស្ស័យ ៦
 - សញ្ញា ៦
 - ស្រៈពេញតួ ៦
 - វណ្ណយុត្ត ៧
 - ខណ្ឌសញ្ញាខ្មែរ ៧
 - ខណ្ឌសញ្ញាឡាតាំង ៧
 - សញ្ញារូបិយបណ្ណ ៧
 - លេខខ្មែរ ៧
 - លេខអត្តៈ ៨
 - លេខកាលបរិច្ឆេទចន្ទគតិខ្មែរ ៨
 - តួអក្សរហួសសម័យ (លែងប្រើ) ៨
 - តួអក្សរប្រើក្នុងភាសាជនជាតិដើមភាគតិច ៩
 - ការភ្ជាប់ និង ដំណកឃ្លា ៩
- ការវាយអក្សរខ្មែរ ៩
 - ស្វ័យកែតម្រូវដោយគ្មានការរំខាន ១០
 - ជើង + ស្រៈ 10
 - ជើង + ្រ [U+17D2] [U+179A] ១០
 - ជើង + វណ្ណយុត្តប្រមូលភេទ + ស្រៈ ១០
 - វណ្ណយុត្តប្រមូលភេទ + ស្រៈ ១០
 - ស្រៈមាននិកហិត [U+17C6] ១១
 - ស្រៈ ោ [U+17C4] និងស្រៈ ើ [U+17BE] ១១
 - ជើងមើលទៅដូចគ្នា ១១
 - ការបង្វិលស្រៈ ១១
 - បម្រាម/សំឡេងព្រមាន ១២
 - តួអក្សរវាយច្រឡំ ១២

សេចក្តីផ្តើម

ឯកសារនេះត្រូវបានដកស្រង់និងសម្រួលមកពីព្រឹត្តិបត្រ ៖ «របៀបវាយយូនីកូដខ្មែរ» «យូនីកូដស្តង់ដារ កំណែ ១០.០.០» និង អត្ថបទស្រាវជ្រាវដែលក្រុមការងារKeyman (Keyman) បានសរសេរនិងធ្វើបទបង្ហាញនៅសន្និសីទអាស៊ីស្តីពីប្រព័ន្ធព័ត៌មាននៅឆ្នាំ ២០១៧ ក្រោមចំណងជើងថា «ភាពងាយរងគ្រោះដោយការវិនិច្ឆ័យ (render) ក្នុងការប្រើប្រាស់យូនីកូដខ្មែរ» ។ ការកែតម្រូវបន្ថែមធ្វើឡើងដោយក្រុមការងារ Keyman ។ ស្រទាប់ ១ ត្រូវបានបន្ថែមលើកម្មវិធីសម្រាប់ខែសថប (Desktop) និងឧបករណ៍ថាច់ (touch) ដើម្បីដាក់លេខខ្មែរបុរាណដែលប្រើសម្រាប់ការទស្សនា និងការចុះកាលបរិច្ឆេទចន្ទគតិ ។

ស្រទាប់នីមួយៗនៃក្តារចុចខ្មែរអង្គ

ស្រទាប់នីមួយៗលើខែសថប – វីនដូស៍ (Windows) / ម៉ាកអូអេស (macOS)

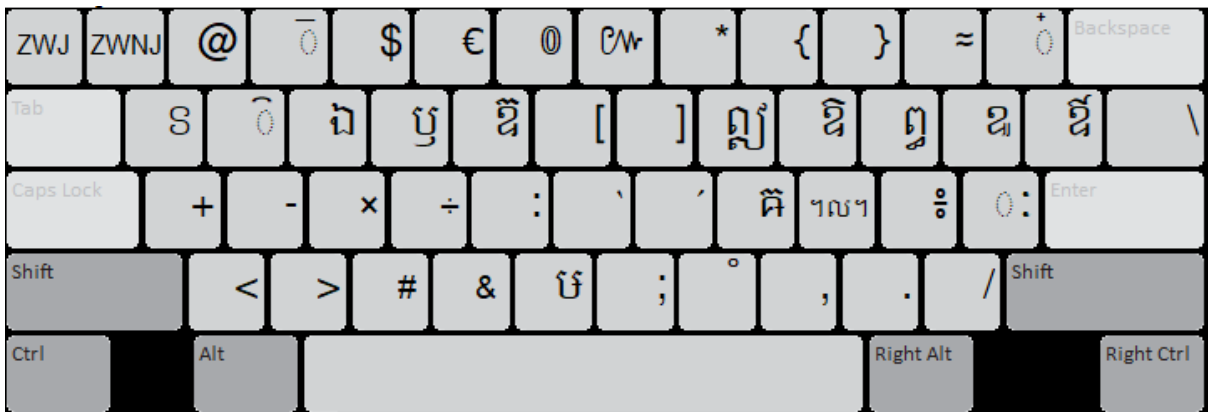
ស្រទាប់ដើម

ស្រទាប់ពេលចុចប្តូរ (Shift)

ស្រទាប់ពេលចុចឆ្លាស់ស្តាំ (AltGr)

ស្រទាប់ពេលចុចឆ្លាស់ស្តាំ(AltGr)និងប្តូរ (Shift) ព្រមគ្នា

ស្រទាប់នីមួយៗ លើឧបករណ៍ថាច់-អែនដ្រូយ (Android) / អាយអូអេស (iOS)

គ្មានគ្រាប់ចុចប្តូរស្រទាប់ (Shift key) ហើយគ្មានគ្រាប់ចុចដាក់ជើងទេ ។ ប្លែកណាស់ មែនទេ? ប្រហែលហើយ តែតាមពិតទៅ យើងពិបាកចុចគ្រាប់ចុចប្តូរស្រទាប់ណាស់ពេលប្រើដៃម្ខាង ។ គ្រាប់ចុចផ្សេងទៀតបង្កប់នៅក្នុងគ្រាប់ចុចនីមួយៗ បើចុចឱ្យយូរ(ប្រហែល ១ វិនាទី) យើងនឹងឃើញគ្រាប់ចុចច្រើនទៀតលេចឡើង ។ ឧទាហរណ៍ ដើម្បីបានជើង “្រ” “ប្រ” ឬ “ប្រ” យើងត្រូវចុចគ្រាប់ចុច “រ” ឱ្យជាប់ ហើយរើសយកគ្រាប់ចុច “្រ” ដែលផុសឡើង ។ យើងប្រហែលជាចំណាំបានថានៅលើក្តារចុចខ្មែរអង្គរសម្រាប់ខែសីហា តួអក្សរទាំង ៤ នេះសុទ្ធតែស្ថិតនៅលើគ្រាប់ចុច “R” ហេតុដូច្នេះហើយបានជាគេយកវាមកដាក់លើគ្រាប់ចុចនេះដោយបង្កប់ក្នុងមុខងារចុចឱ្យជាប់ (long press) ។

ពេលប្រើក្តារចុចបែបថាច់ យើងគប្បីដឹងពីទីតាំងនៃគ្រាប់ចុចនីមួយៗ ។ ប្រហែលត្រូវការពេលខ្លះដើម្បីឱ្យស្តាំនឹងការប្រើប្រាស់បែបនេះ តែវានឹងងាយទៅៗ ពេលដែលយើងប្រើវាយូរៗបន្តិច ហើយវានឹងងាយជាងការចុចលើ “Shift” ដើម្បីប្តូរទៅស្រទាប់មួយទៀតរាល់ពេលដើម្បីរកមើលគ្រាប់ចុចផ្សេងទៀត ដូចគ្នាដែរយើងមិនបាច់ចុចលើ “្រ” រាល់លើកដើម្បីដាក់ជើងទេ ។

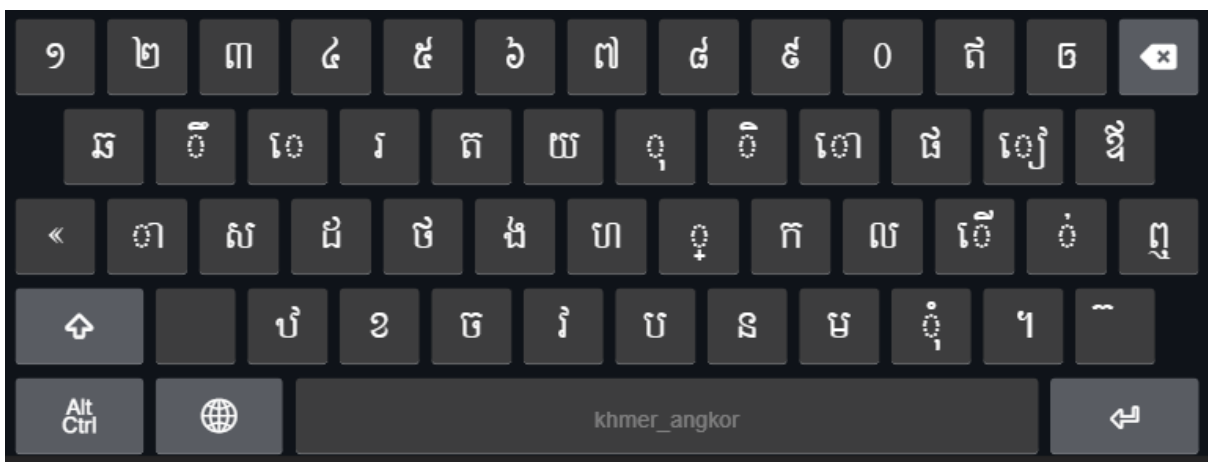
ទូរសព្ទ - ស្រទាប់ដើម

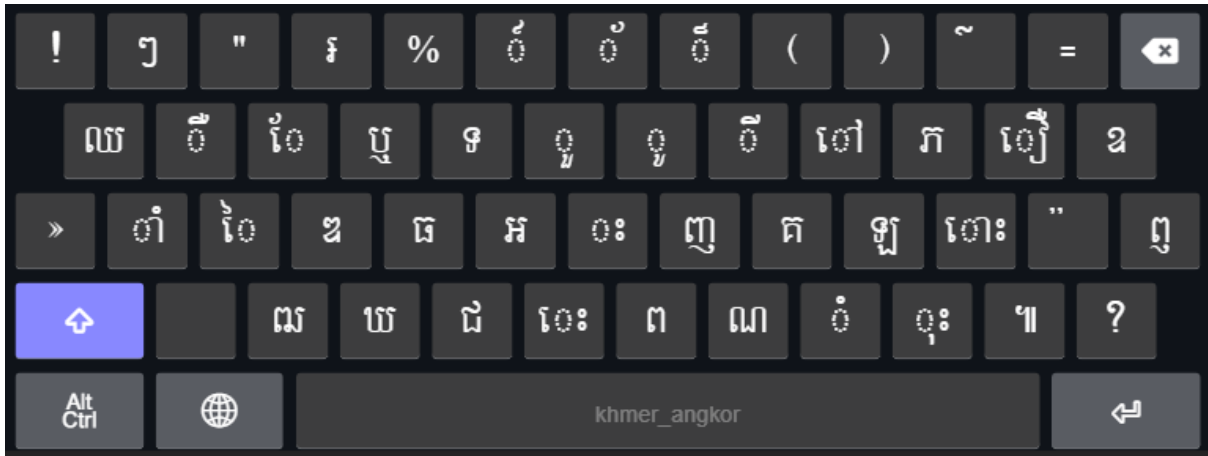
ទូរសព្ទ - ស្រទាប់លេខ (១២៣)

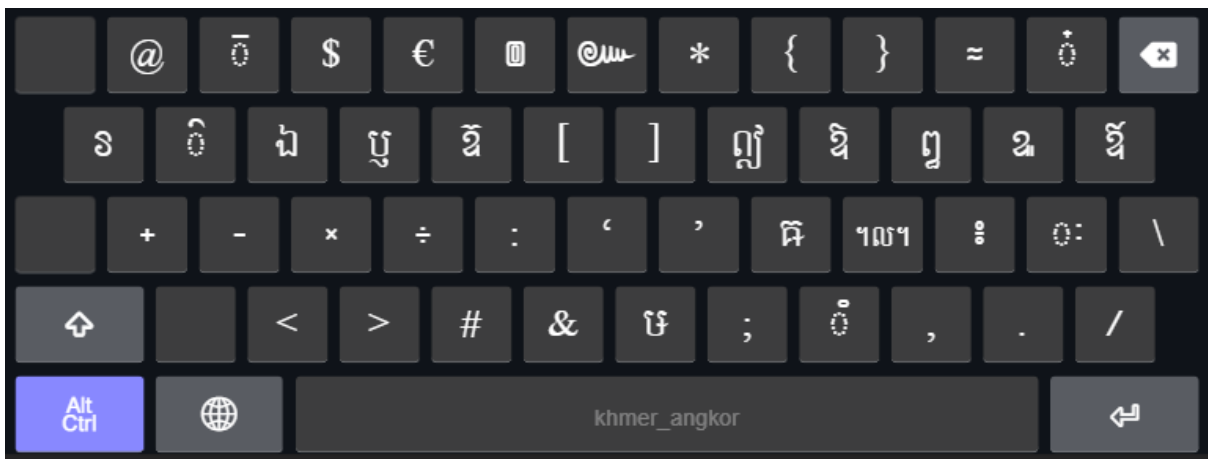
ថេប្លេត - ស្រទាប់ដើម

ថេប៊ូត - ស្រទាប់ប្តូរ (Shift)

ថេប៊ូត - ស្រទាប់ឆ្លាស់ស្តាំ (AltGr)

តួអក្សរខ្មែរតាមក្រុម និង គ្រាប់ចុចសម្រាប់ខែសថប

ព្យញ្ជនៈ

ព្យញ្ជនៈ	គ្រាប់ចុច	ព្យញ្ជនៈ	គ្រាប់ចុច
ក [U+1780]	K	ថ [U+1790]	F
ខ [U+1781]	X	ទ [U+1791]	Shift T
គ [U+1782]	Shift K	ឆ [U+1792]	Shift F
ឃ [U+1783]	Shift X	ន [U+1793]	N
ង [U+1784]	G	ប [U+1794]	B
ច [U+1785]	C	ផ [U+1795]	P
ឆ [U+1786]	Q	ព [U+1796]	Shift B
ជ [U+1787]	Shift C	ភ [U+1797]	Shift P
ឃ [U+1788]	Shift Q	ម [U+1798]	M
ញ [U+1789]	Shift J	យ [U+1799]	Y

ដ [U+178A]	D	វ [U+179A]	R
បំ [U+178B]	Z	ល [U+179B]	L
ឌ [U+178C]	Shift D	រ [U+179C]	V
ឆ [U+178D]	Shift Z	ស [U+179F]	S
ណ [U+178E]	Shift N	ហ [U+17A0]	H
ត [U+178F]	T	ឡ [U+17A1]	Shift L
		អ [U+17A2]	Shift G

ស្រៈនិស្ស័យ

ស្រៈនិស្ស័យ	គ្រាប់ចុច
ា [U+17B6]	A
ិ [U+17B7]	I
ឹ [U+17B8]	Shift I
ី [U+17B9]	W
ឺ [U+17BA]	Shift W
ុ [U+17BB]	U
ូ [U+17BC]	Shift U
្ល [U+17BD]	Shift Y
ើ [U+17BE]	;
ឿ [U+17BF]	Shift [

ស្រៈនិស្ស័យ	គ្រាប់ចុច
ឿ [U+17C0]	[
ៃ [U+17C1]	E
ឺ [U+17C2]	Shift E
ៃ [U+17C3]	Shift S
ោ [U+17C4]	O
ៅ [U+17C5]	Shift O
ុំ [U+17BB] [U+17C6]	,
ាំ [U+17B6] [U+17C6]	Shift A
ុះ [U+17BB] [U+17C7]	Shift ,
ៃះ [U+17C1] [U+17C7]	Shift V
ោះ [U+17C4] [U+17C7]	Shift ;

សញ្ញា

សញ្ញា	គ្រាប់ចុច
ំ [U+17C6]	Shift M
ះ [U+17C7]	Shift H
ះ [U+17C8] ¹	AltGr '

ស្រៈពេញតួ

ស្រៈពេញតួ	គ្រាប់ចុច
ត [U+17A5]	-
្រ [U+17A6]	AltGr I
ឌ [U+17A7]	Shift]
ឆ [U+17A9]	AltGr [
ឡ [U+17AA]]

ស្រៈពេញតួ	គ្រាប់ចុច
ញ [U+17AD]	Shift \
ញ [U+17AE]	\
ឯ [U+17AF]	AltGr E
ញ [U+17B0]	AltGr P
ឡ [U+17B1]	AltGr O

¹ តាមពិត វាមិនមែនជាស្រៈទេ តែវាមានតួនាទីស្រដៀងស្រៈ។ ជូនកាលគេចាត់ទុកថាវាជាវណ្ណយុត្ត ។

លេខអត្ត:

លេខអត្ត:	គ្រាប់ចុច	លេខអត្ត:	គ្រាប់ចុច
^ [U+17F1]	AltGr Shift 1	\ [U+17F6]	AltGr Shift 6
ı [U+17F2]	AltGr Shift 2	˘ [U+17F7]	AltGr Shift 7
ˆ [U+17F3]	AltGr Shift 3	/ [U+17F8]	AltGr Shift 8
v [U+17F4]	AltGr Shift 4	˘ [U+17F9]	AltGr Shift 9
ø [U+17F5]	AltGr Shift 5	° [U+17F0]	AltGr Shift 0

លេខកាលបរិច្ឆេទចន្ទតិខ្មែរ

លេខកាលបរិច្ឆេទចន្ទតិ	គ្រាប់ចុច	លេខកាលបរិច្ឆេទចន្ទតិ	គ្រាប់ចុច
០ [U+19E0]	AltGr Shift Q	៨ [U+19F0]	AltGr Shift G
១ [U+19E1]	AltGr Shift W	៩ [U+19F1]	AltGr Shift H
២ [U+19E2]	AltGr Shift E	១២ [U+19F2]	AltGr Shift J
៣ [U+19E3]	AltGr Shift R	១៣ [U+19F3]	AltGr Shift K
៤ [U+19E4]	AltGr Shift T	១៤ [U+19F4]	AltGr Shift L
៥ [U+19E5]	AltGr Shift Y	១៥ [U+19F5]	AltGr Shift ;
៦ [U+19E6]	AltGr Shift U	១៦ [U+19F6]	AltGr Shift ’
៧ [U+19E7]	AltGr Shift I	១៧ [U+19F7]	AltGr Shift Z
៨ [U+19E8]	AltGr Shift O	១៨ [U+19F8]	AltGr Shift X
៩ [U+19E9]	AltGr Shift P	១៩ [U+19F9]	AltGr Shift C
១០ [U+19EA]	AltGr Shift [១០ [U+19FA]	AltGr Shift V
១១ [U+19EB]	AltGr Shift]	១១ [U+19FB]	AltGr Shift B
១២ [U+19EC]	AltGr Shift A	១២ [U+19FC]	AltGr Shift N
១៣ [U+19ED]	AltGr Shift S	១៣ [U+19FD]	AltGr Shift M
១៤ [U+19EE]	AltGr Shift D	១៤ [U+19FE]	AltGr Shift ,
១៥ [U+19EF]	AltGr Shift F	១៥ [U+19FF]	AltGr Shift .

តួអក្សរហួសសម័យ (លែងប្រើ)

តួអក្សរ	គ្រាប់ចុច
៧៨ [U+17D8]	AltGr L
ឌី [U+17A8]	AltGr T
៨ [U+17DC]	AltGr Q

̄² [U+17D1]	AltGr 3
̄³ [U+17D3]	AltGr M

តួអក្សរប្រើក្នុងភាសាជនជាតិដើមភាគតិច

តួអក្សរ	គ្រាប់ចុច
ឝ [U+179D]	AltGr K
ឞ [U+179E]	AltGr B
ស [U+17DD]	AltGr W

ការភ្ជាប់ និង ដំណកឃ្លា

ឈ្មោះគ្រាប់ចុច	គ្រាប់ចុច
ចន្លោះមើលមិនឃើញ មិនភ្ជាប់ (Zero-width non-joiner) [U+200C]	AltGr + 1
ចន្លោះមើលមិនឃើញ ភ្ជាប់ (Zero-width joiner) [U+200D]	AltGr + ‘
ចន្លោះមើលមិនឃើញ (Zero-width space) [U+200B]	Spacebar
ដំណកឃ្លា (White space) [U+0020]	Shift + Spacebar or Press Spacebar twice
គ្មានដំណកឃ្លា (No break space) [U+00A0]	AltGr + Spacebar

ការវាយអក្សរខ្មែរ

ក្នុងចំណោមអក្សរតម្រូវប្រាប់គ្រាប់ចុចតាមការចុចខ្មែរណែនាំ (Khmer NiDA) ហើយក៏បានធ្វើការកែសម្រួលបន្ថែម ។ លក្ខណៈពិសេសផ្សេងៗបានដាក់បញ្ចូលដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការវាយអក្សរខ្មែរ (ឧទា. កាត់បន្ថយការវាយដែលមានលំដាប់លំដោយតួអក្សរមិនក្នុងសង់ស៊ីសគ្នា) ។ មិនថាអ្នកវាយអក្សរបែបណាទេដើម្បីឱ្យចេញជាពាក្យ ក្នុងចុចនេះនឹងធ្វើឱ្យពាក្យនោះត្រឹមត្រូវតាមលំដាប់លំដោយដែលបានកំណត់រួចជាស្រេច ។ សូមចំណាំផងដែរថាការស្វ័យកែសម្រួលនេះមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះតែករណីដែលបានបញ្ចូលក្នុងក្រុមចុចនេះប៉ុណ្ណោះ ។ សូមចុចទីនេះដើម្បីបើកមើលការណែនាំពីរបៀបដំឡើងក្រុមចុចខ្មែរអង្ករ ។

របៀបប្រើប្រាស់ក្រុមចុចខ្មែរអង្ករគឺមិនខុសពីរបៀបប្រើប្រាស់ក្រុមចុចផ្សេងៗទៀតដែលប្រើការតម្រូវប្រាប់គ្រាប់ចុចតាមខ្មែរណែនាំនោះឡើយ ។ អ្នកអាចវាយពាក្យតាមលំដាប់លំដោយនៃការប្រកប មិនមែនតាមរបៀបដែលវាបង្ហាញឱ្យឃើងឃើញទេ ជាពិសេសពេលស្រ្តីស្ថិតនៅខាងឆ្វេងព្យញ្ជនៈ ។ ដើម្បីវាយពាក្យ “តែ” យើងត្រូវវាយព្យញ្ជនៈមុនហើយទើបវាស្រ្តី (បានន័យថា វាយគ្រាប់ចុច “T” បន្ទាប់មក “Shift E”) ។

លំដាប់លំដោយនៃតួអក្សរគឺ ៖

ព្យញ្ជនៈ+ជើងព្យញ្ជនៈ+វណ្ណយុត្តបូរមូលភេទ+ស្រ្តី+វណ្ណយុត្ត

² សូមកុំប្រឡំតួអក្សរនេះនឹងត្រីសព្វ ិ [U+17CA] ។

ស្វ័យកែតម្រូវដោយគ្មានការរំខាន

ការចុចខ្មែរអង្ករនឹងកែតម្រូវដោយស្វ័យប្រវត្តិកំហុសនៃការវាយអក្សរខ្មែរចំនួន ៨ ករណី ។ ករណីទាំងនេះសុទ្ធតែមិនអាចមើលឃើញនឹងភ្នែកទេ ហើយកម្មវិធីបង្ហាញអក្សរលើអេក្រង់ (rendering engine) នឹងមិនបង្ហាញឱ្យយើងឃើញនូវកំហុសទាំងនោះនៅលើអេក្រង់ទេ ។ ការស្វ័យកែតម្រូវនេះប្រព្រឹត្តិទៅដោយធ្វើការតម្រៀមអក្សរឡើងវិញឬក៏ប្តូរអក្សរដែលខុសទៅជាអក្សរត្រឹមត្រូវដែលត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដក្នុងមួយប្រព័ន្ធគ្រឹក ។

ជើង + ស្រ:

ពេលជើងនិងស្រនៅជិតគ្នា ស្រត្រូវនៅបន្ទាប់ពីជើង ។ ឧទាហរណ៍ “ខ្មែរ” និង “ខ្មែរ” មើលទៅដូចគ្នាបេះបិទប៉ុន្តែការវាយបញ្ចូលរបស់វាមិនដូចគ្នាទេ ។

1. ខ្មែរ = ខ ្ម ែ រ (ត្រូវ)
2. ខ្មែរ = ខ ែ ្ម រ (ខុស)

ដោយសាររូបមន្តអាស្រ័យលើបរិបទ ការចុចខ្មែរអង្ករអាចកែកំហុសដូចមានក្នុងពាក្យទី ២ ឱ្យចេញមកមានលំដាប់លំដោយដូចក្នុងពាក្យទី ១ ។

ជើង + ្រ [U+17D2] [U+179A]

ដោយផ្អែកលើក្បួននៃការប្រកប បើមានជើង ២ នៅបន្តបន្ទាប់គ្នា ហើយជើង ១ ក្នុងចំណោមជើងទាំង ២ ជា ្រ [U+17D2] [U+179A] នោះជើង ្រ [U+17D2] [U+179A] ត្រូវនៅបន្ទាប់ពីជើង ១ ទៀត ។

- កញ្ជើល = ក ញ ្រ ើ ល (ត្រូវ)
- កញ្ជើល = ក ញ ្រ ើ ល (ខុស)

ដូចឃើញស្រាប់ហើយថា លំដាប់លំដោយនៃជើងក្នុងពាក្យទាំង ២ មិនដូចគ្នាទេ តែពាក្យដែលបង្ហាញលើអេក្រង់គឺដូចគ្នាតែម្តង ។ អញ្ចឹង មិនខុសពីករណីខាងលើទេ ការចុចខ្មែរអង្ករអាចប្តូរលំដាប់លំដោយនៃជើងទាំង ២ នេះដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។ ជាលទ្ធផល យើងនឹងបានពាក្យដែលមើលទៅដូចគ្នានិងមានលំដាប់លំដោយក្នុងសង្កត់ស៊ីសត្វថែមទៀតផង ។

ជើង + វណ្ណយុត្តប្បមូលភេទ + ស្រ:

នេះជាករណីដែលលំដាប់លំដោយអក្សរមិនប្រាកដប្រជាដូចជាក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រដា ។ យុទ្ធសាស្ត្រដាជំនាន់ ៤.០ និងលើសពីនេះឱ្យដាក់វណ្ណយុត្តប្បមូលភេទនៅចន្លោះរវាងព្យញ្ជនៈនិងជើង ប៉ុន្តែយុទ្ធសាស្ត្រដា ៣.០ ឱ្យដាក់បន្ទាប់ពីជើង ។ ការចុចខ្មែរអង្ករយល់ស្របនឹងយុទ្ធសាស្ត្រដា ៣.០ ហើយយកលំដាប់លំដោយនោះមកធ្វើជាបទដ្ឋាន ។ បើគេវាយវណ្ណយុត្តប្បមូលភេទមុនដាក់ជើង នោះលំដាប់លំដោយនេះនឹងត្រូវបានប្តូរដោយគ្មានការរំខាន ។

ម ៉ ្យ ា ង ⇒ ម ្យ ៉ ា ង

វណ្ណយុត្តប្បមូលភេទ + ស្រ:

វណ្ណយុត្តប្បមូលភេទត្រូវវាយមុនស្រ ។ (សូមមើលចំណុចខាងលើ)

ស្រៈមាននិកហិត [U+17C6]

យូនីកូដស្តង់ដារចាត់ទុកនិកហិតជាសញ្ញា ទោះបីជាវាមានតួនាទីស្រៈដៀងស្រៈនិស្ស័យក៏ដោយ ។ គេច្រើនរៀនជាមួយស្រៈនិស្ស័យ ឧទា. ្ុ [U+17BB] ា [U+17B6] ហើយវាត្រូវនៅទីតាំងបន្ទាប់ពីស្រៈទាំងនេះ ។

ក ំ ្ុ ⇒ ក ្ុ ំ
ក ំ ា ⇒ ក ា ំ

ស្រៈ ោ [U+17C4] និងស្រៈ ើ [U+17BE]

គេអាចច្រឡំវាយស្រៈទាំង ២ នេះដោយផ្សំស្រៈ ា [U+17B6] និងស្រៈ េ [U+17C1] ហើយស្រៈ េ [U+17C1] និង ស្រៈ ើ [U+17B8] ។ បើគេវាយផ្សំគ្នាបែបនេះ ក្តារចុចខ្មែរអង្គរនឹងប្តូរបន្ទុំនោះទៅជា ោ [U+17C4] និង ើ [U+17BE] ដែលជាស្រៈត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដ ។

ជើងមើលទៅដូចគ្នា

ជើង ២ មើលទៅដូចគ្នាបេះបិទ តែតាមពិតមានលេខកូដយូនីកូដខុសគ្នា (្ុ [U+17D2] [U+178A] and ្ុ [U+17D2] [U+178F]) ។ តាមរូបមន្តការប្រកបជើងទី ១ ត្រូវដាក់បន្ទាប់ ណ [U+178E] ហើយទី ២ ត្រូវដាក់បន្ទាប់ ន [U+1793] ។

ការបង្វិលស្រៈ

យើងមិនអាចដាក់ស្រៈ ២ បន្តបន្ទាប់គ្នាបានទេ បើវាយស្រៈ ១ ហើយវាយស្រៈ ១ ទៀត ស្រៈដែលទើបនឹងវាយនោះនឹងជំនួសស្រៈដែលវាយមុន ។ ឧទាហរណ៍ បើយើងបានវាយស្រៈ ា [U+17B6] រួចហើយវាយស្រៈ ៃ [U+17C2] នោះស្រៈ ៃ [U+17C2] នឹងជំនួសស្រៈ ា [U+17B6] ។

ចំណាំ ៖

ការបង្វិលស្រៈនឹងមិនកើតឡើងទេក្នុងករណីខាងក្រោម ៖

- បើស្រៈទី ១ ជាស្រៈ េ [U+17C1] ស្រៈទី ២ ជាស្រៈ ើ [U+17B8] នោះលទ្ធផលគឺស្រៈ ើ [U+17BE] មិនមែនស្រៈ ើ [U+17B8] ទេ ។
- បើស្រៈទី ១ ជាស្រៈ េ [U+17C1] ហើយស្រៈទី ២ ជា ា [U+17B8] ឬបញ្ហាសមកវិញ នោះលទ្ធផលគឺជាស្រៈ ោ [U+17C4] ព្រោះថាការបង្វិលមិនកើតឡើងទេក្នុងករណីនេះ ។
- បើស្រៈទី ១ ជាស្រៈលើ³ ហើយស្រៈទី ២ ជាស្រៈ ្ុ [U+17BB] ឬបញ្ហាសមកវិញ នោះការបង្វិលមិនកើតឡើងទេ ហើយលទ្ធផលគឺជាវណ្ណយុត្តប្បូរមូលភេទដែលស៊ីនីសបរិបទ ។ ឧទាហរណ៍ថា គេវាយ “ស ើ ្ុ” ឬ “ស ្ុ ើ” នោះវានឹងស្វ័យកែតម្រូវទៅជា “ស៊ី (ស ើ ើ)” ចំណែកឯ “ម ើ ្ុ” ឬ “ម ្ុ ើ” នឹងក្លាយទៅជា “ម៊ី (ម ើ ើ)” ។
- ពេលដាក់ ្ុ [U+17BB] បន្ទាប់ពី ាំ នោះស្រៈ ្ុ នឹងប្តូរទៅជាវណ្ណយុត្តប្បូរមូលភេទ ហើយដាក់នៅពីខាងមុខស្រៈ ាំ ។ ឧទាហរណ៍ ៖
 - សាំ + ្ុ ⇒ សាំ (ស ើ ាំ) ហើយ
 - មាំ + ្ុ ⇒ មាំ (ម ើ ាំ) ។

³ គេចាត់ទុកស្រៈ ើ [U+17B7] ើ [U+17B8] ើ [U+17B9] ើ [U+17BA] ើ [U+17BE] និង ាំ [U+17B6] [U+17C6] ជាស្រៈលើ ។

- ពេលដាក់ស្រែ: ា ឬស្រែ: ុ បន្ទាប់ពីស្រែ: ំ នោះទីតាំងត្រូវប្តូរច្រាសមកវិញ ។ ឧទាហរណ៍៖
 - ក + ំ + ុ ⇒ កុំ (ក ុ ំ) ហើយ
 - ក + ំ + ា ⇒ កាំ (ក ា ំ) ។

បម្រាម/សំឡេងព្រមាន

- មិនអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ស្រែ: ២ ដាក់បន្តបន្ទាប់គ្នានៅក្នុងព្យាង្គតែ ១ ។
- មិនអនុញ្ញាតដាក់បន្តក៏បន្ទាប់ពីស្រែ: វិញយុត្តដូចស្រែ: វិញយុត្តប្តូរមូលភេទ ឬក៏ជើងឡើយ ។
- មិនអនុញ្ញាតឱ្យដាក់សញ្ញាដាក់ជើង (ុ) ២ បន្តបន្ទាប់គ្នា ។
- មិនអនុញ្ញាតឱ្យដាក់វិញយុត្តប្តូរមូលភេទ ២ បន្តបន្ទាប់គ្នា ។

តួអក្សរវាយច្រឡំ

ល.រ.	គេច្រឡំវាយ ...	ត្រូវស្វ័យកែតម្រូវជា...
១	ឡ (ទ ្យ)	ឡ
២	ប្ម (ប ្ម)	ប្ម
៣	ប្ម (ប ្ម ុ)	ប្ម
៤	ញ (ញ ា)	ញ
៥	ញ (ញ ា)	ញ
៦	ញ (ញ ្ម)	ញ
៧	ញ (ញ ្ម ុ)	ញ
៨	ញ (ញ ្ម)	ញ
៩	ឌី (ឌ ី)	ឌី
១០	ឌី (ឌ ី)	ឌី
១១	ឌី (ឌ ី)	ឌី
១២	ដ្ឋ (ដ ្ឋ)	ដ្ឋ
១៣	ទ្ទ (ទ ្ទ)	ទ្ទ
១៤	ពន្ធ (ព ន ្ធ)	ពន្ធ
១៥	ព័ន្ធ (ព ំ ន ្ធ)	ព័ន្ធ
១៦	ឡី (ឡ ី)	ឡី
១៧	ឡី (ឡ ី)	ឡី
១៨	ញ (ញ ្ម)	ញ (ឧទា. សញ្ញាវុធ)
១៩	រេ ្យ ី	រឿ
២០	រេ ្យ ី	រឿ
២១	រេ ្យ ី	រឿ

⁴ តួអក្សរទាំងនេះ(ំ [U+17C6] ះ [U+17C7] និង ះ [U+17C8])មានតួនាទីស្រដៀងស្រែ: ។